मोक्ष्यन्-न्ती-ती, मोचयिष्यन्-न्ती-ती, मुमुक्षिष्यन्-मोक्षिष्यन्-न्ती-ती ;—
मुञ्चमानः, मोचयमानः, मुमुक्षमाणः-मोक्षमाणः, मोमुच्यमानः ;
मोक्ष्यमाणः, मोचयिष्यमाणः, मुमुक्षिष्यमाणः-मोक्षिष्यमाणः, मोमुचिष्यमाणः ;
विमुक्-विमुचौ-विमुचः ; — — —
मुक्तम्-मुक्तः-मुक्तवान्, [1]चक्रमुक्तः, [2]स्तोकान्मुक्तः-अल्पान्मुक्तः-कृच्छ्रान्मुक्तः,
मोचितः, मुमुक्षितः-मोक्षितः, मोमुचितः-तवान् ;
मुचः, [3]जलमुक्-पयोमुक्, [4]नखमुचानि (धनूंषि), [5]मुक्तः-मुक्ता, [6]मोचनः,
मोचः, [A]मुमुक्षुः-मोक्षुः, मोमोचः ; —
मोक्तव्यम्, मोचयितव्यम्, मुमुक्षितव्यम्-मोक्षितव्यम्, मोमुचितव्यम् ;
मोचनीयम्, मोचनीयम्, मुमुक्षणीयम्-मोक्षणीयम्, मोमुचनीयम् ;
[7]मोक्यम्-मोच्यम्, मोच्यम्, मुमुक्ष्यम्-मोक्ष्यम्, मोमुच्यम् ;
ईषन्मोचः-दुर्मोचः-सुमोचः ; — — —

---

1. चक्रान्मुक्त इत्यर्थे 'अपेतापोढमुक्त—' (2-1-38) इति पञ्चमीतत्पुरुषसमासः ।
2. अत्रापि पञ्चमीतत्पुरुषसमासे सति, 'सुपो धातुप्रातिपदिकयोः' (2-4-71) इति प्राप्तस्य सुब्लुकोऽपवादतया, 'पञ्चम्याः स्तोकादिभ्यः' (6-3-2) इति अलुक् । एवमेव **अल्पान्मुक्तः** इत्यादिष्वपि ज्ञेयम् ।
3. जलं मुञ्चतीत्यर्थे 'क्विप् च' (3-2-76) इति कर्मण्युपपदे क्विप् । कर्मण्यण् अत्र न भवति ।
4. नखानि मुञ्चतीत्यर्थे कर्मण्यणोऽपवादतया, 'कप्रकरणे—मूलविभुजादिभ्य उपसंख्यानम्' (वा. 3-2-5) इति कप्रत्यये कित्त्वात् गुणनिषेधे च रूपमेवम् । मूलविभुजादिराकृतिगणः । **नखमुचानि**=मुष्टेर्बहिर्भूतानीत्यर्थः ।
5. 'क्तिच्क्तौ च संज्ञायाम्' (3-3-174) इति संज्ञायां क्तप्रत्यये रूपमेवम् । **मुक्तः**=प्रकृतिबन्धादुत्थित इत्यर्थः । **मुक्ता** इति तु संज्ञायां क्तप्रत्ययान्तात् टापि रूपमिति ज्ञेयम् । **मुक्ता**=मौक्तिकोत्पत्तिस्थानम् ।
6. चलनार्थकत्वादस्य '**चलन**शब्दार्थाद्—' (3-2-148) इति ताच्छीलिके युचि रूपमेवम् । अकर्मकत्वमपि विवक्षातोऽत्रेति ज्ञेयम् ।
7. निष्ठायामनिट्त्वादस्य, 'चजोः कु घिण्**यतोः**' (7-3-52) इति ण्यति कुत्वे रूपमेवम् । एवमेव घञन्तेऽपि कुत्वमिति बोध्यम् । आवश्यकार्थे ण्यत्प्रत्यये तु कुत्वं न । ततः **मोच्यम्** इत्यपि साधुः । "—'**अमोच्य**मश्वं यदि मन्यसे..... ।' (रघुवंशे 3-65) इत्यत्रावश्यके ण्यः । 'ण्य आवश्यके' (7-3-65) इति कुत्वनिषेधः ।" इति **मा. धा. वृत्ति**वचनमिहानुसन्धेयम् ।

A. 'वाचंयमान् स्थण्डिलशायिनश्च युयुक्षमाणाननिशं **मुमुक्षून्**।' भ. का. 3-41.